

ข่าวประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๑๑๔ สุขุมวิท ๒๓ แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐ โทรศัพท์ ๐-๒๖๔๙-๕๐๐๐
ภายใน ๑-๕๖๖๖ โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๒๕๘-๐๓๑๑

ข่าวจากหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ ฉบับประจำวันที ๑ เดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๕๗ หน้า ๑,๘-๙ มูลค่าข่าว ๙๖๗,๗๒๕.-

ศูนย์สารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ ได้จัดระบบข่าวสื่อสิ่งพิมพ์ สนใจดูที่ได้ <http://news.swu.ac.th/newsclips/>

‘ปฏิรูปวัฒนธรรม’ ฟันใกล้แต่ยังไม่ถึง M8

Scoop

○ פרטנתכא

งานด้านวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับสังคมในระยะยาว เพราะเป็นโจทย์ทางความคิดจิตใจให้แก่สังคมและเป็นแนวทางของการพัฒนาสังคมบนพื้นฐานของคุณธรรมและการสร้างสรรค์ ทั้งนี้งานวัฒนธรรมนั้นมีคุณค่า มีความหลากหลาย จากด้านงานรักษามรดกวัฒนธรรมที่คงไว้ ซึ่งภูมิปัญญาและทรัพย์สินมรดกเดิมสู่งานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่สร้างบทสนทนาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของคนในปัจจุบัน และโดยรวมงานวัฒนธรรมทุกแขนงส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศทั้งสิ้น

การรับสมัครสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) กำลังดำเนินไปตามรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งมีการตื่นตัวของผู้ที่อยู่ในสาขาอาชีพต่างๆ ในระดับหนึ่ง เพื่อจะมีตัวแทนเข้าไปนั่งใน สปช. แต่ในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมา มีการเคลื่อนไหวหนึ่งที่น่าสนใจคือ การจัดเสนอแนวคิดการปฏิรูปศิลปวัฒนธรรมเพื่อเสนอต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติ

การเคลื่อนไหวของคนในแวดวงศิลปวัฒนธรรมในครั้งนี้มีเสียงบอกว่า เพราะในหัวข้อการปฏิรูปที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 27 ซึ่งมีสภาปฏิรูปแห่งชาติทำหน้าที่ศึกษาและเสนอแนะเพื่อให้เกิดการปฏิรูปในด้านต่างๆ 11 ด้านนั้น ไม่มีงานทางด้านวัฒนธรรมรวมอยู่ด้วย ทั้งนี้มีกระทรวงวัฒนธรรมและสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วม

สมัย (สศร.) ที่ทำงานด้านดูแลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณีอื่นๆ มาโดยตรงเป็นเวลา 12 ปีเต็มแล้วในปัจจุบัน

รวมทั้งวัฒนธรรมในบริบทของสังคมโลกปัจจุบัน ถือว่าเป็นปัจจัยแห่งความเชื่อถือและเคารพนับถือ (Soft Power) เป็นความตั้งใจสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศทั้งทางด้านการศึกษาและด้านเศรษฐกิจ องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมจะเป็นฐานพัฒนาของสังคมไทย ภูมิปัญญาเดิมเป็นหัวใจในการต่อยอดสร้างสรรค์สร้างจินตนาการใหม่ เป็นฐานเศรษฐกิจการท่องเที่ยว และเศรษฐกิจสร้างสรรค์

เวทีเสวนา ปฏิรูปงานส่งเสริมศิลป

วัฒนธรรม ซึ่งจัดโดยมูลนิธิสร้างเสริมศิลปวัฒนธรรมภาคประชาชน หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร กลุ่มพิทักษ์มรดกสยาม-สยามสมาคมฯ จึงเป็นกระบอกเสียงที่ส่งไปถึงสภาพปฏิรูปแห่งชาติโดยตรงว่า “อย่าลืมปฏิรูป

วัฒนธรรม” และจะมีการจัดเวทีเสวนาไปเรื่อยๆ จนกว่าจะมีสภาพปฏิรูปแห่งชาติเกิดขึ้น

จาก “เครือข่ายศิลปินเพื่อการปฏิรูป” ผันที่ยังสานต่อไม่จบ

ในความเป็นจริงความพยายามที่จะมีแผนแม่บทปฏิรูปวัฒนธรรมนั้น เกิดขึ้นอย่างจริงจังตั้งแต่ปี 2553 ซึ่ง ศ.นพ.ประเวศ วะสี ประธานคณะกรรมการสมัชชาปฏิรูป (คสป.) ได้จัดตั้งเครือข่ายศิลปินเพื่อการปฏิรูป โดยมี เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เป็นประธาน พร้อมด้วยคณะกรรมการเครือข่ายศิลปินหลากหลายแขนงทุกเครือข่ายทั่วประเทศ

ดนัย หวังบุญชัย ผู้จัดการแผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ (ศสส.) ภายใต้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งเป็นแม่ข่ายหลักของเครือข่ายศิลปินเพื่อการปฏิรูป

“เราเริ่มต้นมาจากสมัชชาปฏิรูประดับชาติ ซึ่งมี ท่านอานันท์ ปันยารชุน และอาจารย์ประเวศ วะสี ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2553 จนกระทั่งถึงปี 2556 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีอยากให้ประเด็นปฏิรูปเรื่องต่างๆ ของประเทศไทยนั้น เป็นข้อเสนอจากภาคประชาชน ซึ่งแขนงหนึ่งก็คือด้านวัฒนธรรม พวกเราได้ระดมความคิดแล้วก็เสนอแนวทาง ซึ่งตกผลึกจากการเสวนากันมาแล้วจากระดับจากภูมิภาคต่างๆ ตลอดระยะเวลา 3 ปีเต็ม จริงๆ ข้อเสนอ

ทางนโยบายต่างๆ ของเรายังไม่บรรลุผล ถ้าพวกเราไม่รวมตัวกันเราจะขับเคลื่อนกันต่อจะลำบาก” ดนัยให้ความหลังพร้อมบอกถึงการรวมตัวมาขับเคลื่อนเวทีเสวนาเรื่องปฏิรูปวัฒนธรรมที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง

การผลักดันนโยบายโดยยกร่างกฎหมายวัฒนธรรมภาคประชาชน ซึ่งในโครงสร้างของกฎหมายที่ว่านี้จะมีเรื่องของสภาวัฒนธรรมภาคประชาชนเป็นหลัก เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสปฏิรูปและการเกิดของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ซึ่งจะตามมาด้วยสภาพปฏิรูปแห่งชาติ (สชป.)

“เพราะฉะนั้นเป็นวาระโอกาสที่เราจะทดลองขับเคลื่อนดูว่า นโยบายหรือเรื่องของฝ่ายวัฒนธรรมภาคประชาชนจะนำเสนอในเรื่องของการส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีบทบาทมากกว่าภาครัฐจะมีโอกาสเป็นไปได้มากขึ้นขนาดไหน ตัวโครงสร้างตัวนี้กำลังจัดทำ แล้วก็เสนอสู่คณะรัฐมนตรีที่จะเกิดขึ้น แล้วนำเข้าสู่

สภาที่จะเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็สภาพปฏิรูปฯ หรือสภานิติบัญญัติแห่งชาติก็ตาม เพราะฉะนั้นในส่วนการเสวนาครั้งนี้เป็นโอกาสหรือมิติหมายอันดีที่หลายฝ่ายมาร่วมกันพูดถึงเวทีเสวนาปฏิรูปงานวัฒนธรรมอย่างไรก็ตามเวทีนี้ก็น่าจะ

เป็นส่วนของการเปิดบรรยากาศ แต่เราคงต้องทำอย่างต่อเนื่อง”

ศิลปินแห่งชาตินำทัพภาคประชาชน

ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ สาขาย่อย กวีนิพนธ์ ประธานมูลนิธิสร้างเสริมศิลปวัฒนธรรมภาคประชาชน **เนาวรัตน์** บอกว่า สภาวัฒนธรรมภาคประชาชน จะเป็นตัวแทนของชุมชน ตัวแทนในที่นี้หมายถึงผู้ที่เข้าใจในงานวัฒนธรรม แล้วสร้างโครงสร้างรองรับอย่างเป็นทางการ หรือจะผลักดันให้เป็นองค์การมหาชน

“นาที่ที่เราควรมีตัวแทนของพวกเขาเข้าไปอยู่ใน สบช.หรือไม่? ผมคิดว่า ต้องมี เพราะจะได้เป็นพลังสองด้าน เมื่อมีเวทีให้เรา เราจะไปปรากฏบนเวทีนั้น”

เนาวรัตน์ ชี้ว่า สภาวัฒนธรรมภาคประชาชนเป็นเรื่องของแนวความคิด เพื่อที่จะขับเคลื่อนคู่กันไปกับบทบาทการทำงานของภาครัฐที่รับผิดชอบโดยตรง ไม่ควรมอบให้กระทรวงวัฒนธรรมทำฝ่ายเดียวในเรื่องนี้

“ในสมัชชาปฏิรูปแห่งชาติ ผมมีโอกาสเข้าร่วมทำงานอยู่ 2-3 ปี แล้วมาตั้งมูลนิธิส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมภาคประชาชน ที่เราเน้นภาคประชาชน เพราะเมื่อเราไปตระเวนดูแล้ว ค่อยกับศิลปิน ค่อยกับนักกิจกรรมในแต่ละชุมชนแต่ละจังหวัดที่เขามารวมกันเป็นภาค ปรากฏว่ามีแต่เสียงโอดครวญมีแต่การสะท้อนปัญหา เยอะแยะมากมายและซ้ำซาก ซึ่งปัญหามีอยู่ 3 เรื่อง 1.พื้นที่ถูกจำกัด ศิลปินพื้นบ้าน 2.ถูกจำกัดพื้นที่ ศิลปินร่วมสมัย 3.สร้างพื้นที่เองโดยไม่กระทบอำนาจรัฐ อยู่นอกพื้นที่ ซึ่งจะมีปัญหาเรื่องเสรีภาพที่เลวร้ายไปกว่านั้นก็คือ สื่อมวลชนทั้งวิทยุและโทรทัศน์ที่ทำลายรสนิยมของผู้คนภายในชั่วอายุคน”

สภาพการณ์ทางวัฒนธรรมในปัจจุบัน เนาวรัตน์ สรุปว่า มีเงื่อนไขอันจำกัดคือถูกกำหนดโดยภาครัฐกับภาคเอกชนเท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอ เพราะปัญหาและงานเชิงสร้างสรรค์นั้นยิ่งใหญ่มาก ทำอย่างไรถึงจะมีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดทิศทางด้านวัฒนธรรม

“เราจะสร้างพื้นที่ของประชาชนในด้าน

วัฒนธรรมอย่างไรดี ผมคิดว่าต้องร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคของศิลปินด้วย เราจะตั้งสภาศิลปวัฒนธรรมภาคประชาชน รูปแบบยังไม่ชัดเจนแต่น่าจะมีตัวแทนของทุกจังหวัด เป็นกลุ่มกรรมการของศิลปวัฒนธรรม มีตัวแทนของภาครัฐเข้ามาด้วยแต่อย่ามากนัก ตัวที่กำหนดคือภาคประชาชนควรมีทุกจังหวัดแล้วขึ้นมาเป็นภาค ในที่สุดก็เป็นองค์กรขึ้นมาแน่นอนต้องมีงบประมาณ รวมถึงต้องมั่นคงและยั่งยืน ทำให้เป็นพระราชบัญญัติของสำนักนายกรัฐมนตรี แม้รัฐบาลจะเปลี่ยนแปลงกฎหมายนี้ก็ยังคงอยู่จนกว่าจะดำเนินการต่อไปได้”

เนาวรัตน์ ผืนไกลไปว่าเพียง 1% ของงบประมาณแผ่นดิน ถ้ามาลงในด้านวัฒนธรรมในแต่ละปีก็จะทำให้ทุกอย่างขับเคลื่อนไปไม่แพ้ประเทศที่พัฒนาแล้ว

เสียงไม่เห็นด้วย ทำไม! ต้องปฏิรูปวัฒนธรรม

การเคลื่อนไหวเพื่อจะปฏิรูปวัฒนธรรมภายใต้ธงนำของ สปช.นั้น ใช่จะมีผู้เห็นด้วยหรือเห็นดีเห็นงามไปทั้งหมด **ถนอม ช่างกิตติ** นักวิจารณ์ศิลปะและอาจารย์คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มองว่า

ไม่จำเป็นต้องปฏิรูป เพราะวัฒนธรรมไม่ได้มีตกต่ำหรือมีปัญหา

“จริงๆ แล้วประเด็นของศิลปวัฒนธรรมไม่ใช่การปฏิรูปหรอก การระดมเครือข่ายในครั้งนี้ผมไม่ค่อยเห็นด้วยเท่าไรจริงๆ แล้วโดยนัยของตัวศิลปวัฒนธรรมนั้นก็เป็นที่การแสดงออกโดยปกติอยู่แล้ว ปัญหาก็คือพอมันไม่ยึดโยงกับวิถีคิดทางการเมือง ก็ต้องมีข้อจำกัดในการแสดงออก ผมมองเห็นว่ากระบวนการที่จะทำให้เกิดการพัฒนาทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นไปตามอัตโนมติของมันจะถูกตัดตอนจากกระบวนการของรัฐมากกว่า ยิ่งปฏิรูปยิ่งเป็นโอกาสที่ภาครัฐจะมาควบคุมกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์มากกว่า เรื่องกระบวนการพัฒนาทางแสดงออกทางศิลปวัฒนธรรม มันไม่ได้มีปัญหาอะไร”

ถนอมบอกว่า การเข้าไปปฏิรูปวัฒนธรรมเพื่อร่วมชบวนไปกับ สปช.ไม่ใช่เรื่องที่น่าพิสมัยเอาเสียเลย

“เมื่อเราไม่มีบรรยากาศทางสาธารณะ ไม่มีบรรยากาศการแสดงออก ถ้าเราเอาสื่อทางศิลปวัฒนธรรมไปถวายแก่ภาครัฐ ซึ่งมันก็ยังลำบาก ผมไม่เห็นด้วยกับเครือข่ายเพื่อที่จะเอาอำนาจทางวัฒนธรรมเข้าไปสวมในพื้นที่ซึ่งไม่มีการแสดงออกอยู่แล้ว ผมกลับมองว่ามันเหมือนการย้อนกลับไปในยุคจอมพล ป.พิบูลสงครามจริงๆ แล้วพื้นที่ทางศิลปวัฒนธรรมมันไม่ได้ตกต่ำจนต้องมีการปฏิรูป การปฏิรูปก็คือการไปตีกรอบวิถีคิดหรือกระบวนการคิดของรัฐในอีกแบบหนึ่ง “การทำสภาศิลปวัฒนธรรมขึ้นมาไม่น่าสมควรมาตั้งในช่วงที่ภาวะบ้านเมืองเป็นแบบนี้ การทำปฏิรูปวัฒนธรรมจะทำได้อย่างไรเมื่อ

คุณไม่มีโอกาสแสดงออก แล้วมาตั้งเครือข่ายในลักษณะนี้มันขัดแย้งกัน ย้อนแย้งกับลักษณะ

การเกิดของศิลปวัฒนธรรมมาก เพราะโดยความหมายของศิลปะมันมันเกิดขึ้นจากธรรมชาติที่ยืดหยุ่นและเอื้อต่อการแสดงออกที่ถูกจำกัด แล้วมันสามารถเติบโตได้หรือ?”

การตั้งกระทรวงวัฒนธรรมและสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (สศร.) ขึ้นมา ถนอมบอกว่า ที่เครือข่ายวัฒนธรรมมองว่าเป็นความล้มเหลวจนต้องมีการปฏิรูปนั้น เขากลับมองอีกด้านหนึ่ง

“ผมว่าไม่ล้มเหลวหรอก เพราะรัฐสามารถควบคุมกลไกกระบวนการแสดงออกและจำกัดพื้นที่แสดงทัศนะและแรงปรารถนาอันเสรีของศิลปินได้อย่างมหาศาล นี่คือความสำเร็จของเขา กลุ่มที่ออกมาเคลื่อนไหวในการปฏิรูปส่งเสริมวัฒนธรรม อาจจะไม่ใช่ใจกลไกของตลาดเสรีก็ได้ ผมว่าสงครามทางวัฒนธรรมรอบใหม่ทั้งในการเปิดเออีซีและของโลกนี้จะมีวามละเอียดอ่อนซึ่งจะต้องทำในลักษณะวัฒนธรรมร่วมและต้องมีการจัดการอย่างเข้าใจลึกซึ้ง เพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เราไม่รู้ว่าจะวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้มันสิ้นไหลอยู่ตลอดเวลา ไม่ใช่เรียนกฎหมายมาแล้วจะมาจัดการได้เลย ต้องเอานักจัดการวัฒนธรรมที่มีความเข้าใจและมีความละเอียดอ่อนที่เข้าใจในเรื่องอำนาจทางวัฒนธรรมจริงๆ จึงจะได้”

สำหรับเมืองไทย ถนอม ชี้ว่า องค์กรที่เซ็นเซอร์ทางวัฒนธรรมมีมากอยู่แล้ว อันดับแรกคือสถาบันทางการศึกษา ซึ่งเป็นตัวเซ็นเซอร์อยู่แล้ว แล้วก็องค์กรอื่นๆ อีก คือถ้าเรา

ลดองค์กรเหล่านี้ แล้วเปิดพื้นที่ทางเลือกหรือ
อื่นๆ เข้ามาทั้งหมดเป็นมุมมองทั้งเห็นด้วยและ
เห็นต่างในการที่จะนำการปฏิรูปวัฒนธรรมเข้า
ไปสู่กระบวนการของ สปช.ที่จะมีขึ้นในอนาคต
อันใกล้สินี้

โครงการงานวัฒนธรรมที่ควรส่งเสริมและจัดสร้าง ซึ่งนำเสนอโดยเครือข่ายศิลปวัฒนธรรม

พิพิธภัณฑ์ของรัฐ/พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นและเอกชน/พิพิธภัณฑ์และหอสมุดกรุงเทพ
มหานคร/หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร/หอศิลป์สี่มุมเมือง/หอศิลปะและศูนย์
วัฒนธรรมประจำจังหวัดต่างๆ/สภาศิลปะและกองทุน/สภาพิทักษ์มรดกและกองทุน/
สภาวัฒนธรรมชุมชน/หลักสูตรประวัติศาสตร์/หลักสูตรศิลปวัฒนธรรม/โครงการ
เศรษฐกิจสร้างสรรค์/กฎหมายและข้อบัญญัติผังเมืองรักษามรดกทางวัฒนธรรม/สถาบัน
วัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ